

Augustinus aliquae Patres in eandem rem non infreuerter usi sunt (1); ita in N. T. per baptismum et deleri peccatum originis et coelum aperiri, quod in V. T. adhuc erat oclusum. Reddit autem Pontifex rationem universalem, quae

(1) S. Augustinus et Patres alii ex versione graeca et vetere latina ita legebant hunc textum: « *Masculus, qui non circumcidetur carnem praeputii sui octavo die, interibit anima illa de genere eius quia testamentum meum dissipavit.* » Bellarminus De Sacram. I. II. c. 17, Vasquez in 1. 2. disp. 130. c. 2. aliique affirmant, Augustinum, addita illa particula *octavo die*, adactum fuisse, ut praeeptum et poenam intentatam intelligeret de parvulis, ut inde ulterius *interitum de populo suo* interpretaretur de aeterna damnatione, ac tandem *dissipationem testamenti* referret ad violationem pacti initi cum Adam, et ad peccatum contractum ab infante in Adam, in quo lapsa est universa natura humana. Cum autem particula illa *octavo die* addita a LXX genuina non sit, utpote quae nec in hebreo textu nec in Vulgata legatur, totam hanc interpretationem fallaci niti supposito.

Mihi videtur particula addita nihil omnino mutare sensum textus; neque etiam Augustinus aliquae Patres umquam indicarunt, suam interpretationem pendere ab illo inciso, et Innocentius III., licet illud non legeret, eodem tamen modo textum interpretatus est. Propterea etiam de interpretatione ipsa ab illis gravissimis Patribus in controversia cum haereticis Pelagianis, et a Pontifice Innocentio licet solum obiter et certe non per modum definitis adhibita, paulo aliter, quam commoratis theologis visum est, loquendum esse puto, illumque sensum quem Patres his Scripturae verbis subesse indicarunt, spectata ratione typica ac symbolica veteris testamenti ac sacramenti, hardi difficulter vindicari posse. Imprimis propositio: « *qui non circumcidetur, interibit anima illa de genere eius,* » est universalis, et ideo pertinet ad omnes tum adulti tum infantes ex familia et progenie Abraham, sive iam illa verba *octavo die* ponantur sive omittantur. Porro circumcisio signum erat, eos pro quibus erat praescripta, atque adeo etiam infantes indigere redemptore promisso ex semine Abraham; ac proinde eos esse in peccato, a quo liberandi erant per ipsum futurum redemptorem. Per ipsum autem hoc signum propheticum futuri redemptoris is, cui applicabatur, inserebatur populo Dei, cui applicabantur merita futuri redemptoris, atque ita circumcisio signum erat purgationis a peccato, a quo intuitu meritorum Christi aggregatus ad populum Dei (si nullus esset obex ut in infantibus) liberabatur. Ipsa ergo iam circumcisio praescripta etiam pro infantibus, sicut significabat indigentiam expiationis per futurum redemptorem, ita demonstrabat reatum universalem etiam infantium, et eadem sicut immediate significabat et efficiebat aggregationem ad populum Dei, ita mediate significabat expiationem a peccato per merita redemptoris. Ulterius poena statuta pro incircumcisus ex familia

demonstrat pro quavis oeconomia institutionem remedii contra peccatum infantium: « *absit enim, ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.* » Haec autem est ipsa illa ratio, in qua initio diximus contineri implicitum praesens doctrinae caput, et cui omnes Doctores inniti Vasquez ait.

II. Supposita igitur veritate remedii et sacramenti aliquis contra originale peccatum pro infantibus instituti tum in lege naturae tum in lege Mosaica, ubi illud pro masculis erat determinatum sacramentum circumcisionis, sequitur quaestio altera non omnino liquida, quonodo *per hoc sacramentum sive in hoc sacramento perficeretur expiatio et iustificatio parvolorum.* Nam

1°. Scripturae diserte docent, « *ex operibus legis non iustificari omnem carnem* » (Rom. III. 20.). His autem *operibus legis* adnumeratur potissimum et primo loco circumcisionis, quae erat velut fundamentum et introductio ad eas observationes, quae vocantur *opera legis.* Unde Apostolus

Abraham: « *delebitur anima eius de populo suo,* » sensu immediato significat quidem excisionem ex populo Dei sive per mortem temporalem sive simpliciter per separationem et ejectionem ex illo populo Dei peculiari; quia autem haec ipsa sive poena mortis sive separatio est symbolum separationis a numero filiorum Dei, illa verba mediate significant etiam mortem spiritualem peccati, in qua manet incircumcisus, et combinationem mortis aeternae. Postremo incisum ultimum: « *quia testamentum meum dissipavit,* » sensu immediato significat utique violationem pacti initi cum Abraham, quae violatio non quidem active *ab infantibus*, sed tamen passive *in infantibus* non circumcisus committebatur, et hoc sensu nectitur cum inciso antecedenti itidem secundum sensum immediatum intellecto: excindetur de populo meo peculiari, quia dissipavit pactum initum cum Abraham, cuius observatione fit aggregatio ad populum istum. At si incisum antecedens sumitur sensu mediato, de excisione scilicet ex numero filiorum Dei, ita incisum sequens, enuntians huius excisionis causam, significabit dissipationem pacti in primo parente Adamo, quod pactum erat non cum aliquo populo peculiari sed cum universa natura humana. Ceterum Augustinus ipse facile admittit significationem, quod in parvulo dissipatur pactum initum cum Abraham; dummodo simul retineatur, poenam formaliter ut poenam a Deo etiam parvulis incircumcisus intentatam demonstrare in his reatum peccati originalis. Vid. de Civ. Dei l. XVI. c. 27.

demonstraturus inefficaciam operum legis in Abraham velut in exemplari, tamquam compendium operum legis ponit circumcisionem, quae non ipsa efficiat iustificationem, sed data sit Abrahae tamquam signaculum iustitiae, quae ex fide est. « Si Abraham *ex operibus* iustificatus est, habet gloriam sed non apud Deum... Dicimus enim, quia reputata est Abrahae fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? in circumcisione an in praeputio? Non in circumcisione, sed in praeputio. Et *signum accepit circumcisionis signaculum iustitiae fidei, quae est in praeputio* » Rom. IV. 2. 9-11. (cf. ib. II. 28; III. 2.). Advertatur autem, doceri quidem ab Apostolo, quid circumcision in Abraham non effecerit; scopum vero esse, ut in patriarcha tamquam in prototypo, et ex ipsa prima circumcisionis institutione ostendat, quid ipsa in se non valeat.

2º Patres inde a Iustino et Irenaeo usque ad Pelagiinas controversias uno velut ore, et deinceps etiam (saltem quando de hoc ritu V. T. non agunt polemice ex eo argumenta deducentes ad probationem peccati originalis) aequi diserte docent circumcisionem *fuisse signum tantum iustitiae; fuisse datam ad significandam iustitiam, quae per fidem obtinebatur; fuisse signum ad discernendos filios Israel a ceteris gentibus; ad figurandam magnam circumcisionem spiritualem in baptismo; at non fuisse datam ad iustificationem; non sanctificationis gratia; non in salutis praerogativam; nihil profuisse ad iustitiam*, hancque eius inefficaciam apparere aiunt tum ex ipsa institutione tum ex eo, quod caerimonia ad unum tantum sexum pertineret, cum ea, quae sunt salutis, praesto sint omnibus. Vide Patres citatos apud Bellarminum l. II. c. 15; Suarez disp. V. sect. 1; Vasquez in l. 2. disp. 130. c. 2. n. 7; De Lugo disp. V. sect. 2.

Quod spectat ad *sacramentum legis naturae*, ut a multis scholasticis appellari solet, de eius inefficacia idem etiam a fortiori sentiendum esse, appareat ex analogia et ex habitu legis naturae ad legem scriptam tamquam imperfectioris ad perfectius (1).

(1) Loquimur in sententia probabiliori et communiori, quod tam

Postremo doctrina Concilii Florentini et Tridentini præbet fundamentum firmum ad probandam inefficaciam omnium sacramentorum, quae ante sacramenta novi testamenti instituta fuerant, proinde etiam circumcisionis et sacramenti legis naturae. « *Nova legis* septem sunt sacramenta... quae multum a sacramentis differunt *antiquae legis*. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant: *haec vero nostra* et continent gratiam et ipsam digne suscipientibus conferunt » Conc. Florent. « Si quis dixerit, ea ipsa *nova legis* sacramenta a sacramentis *antiquae legis* non differre... A. S. » Conc. Trid. In utriusque Concilii sententia distribuitur totum tempus, in quo fuerint aliqua sacramenta, in duas tantummodo partes, in legem novam, et legem antiquam; in hac igitur oppositione, quae differt omnino ab oppositione alias frequentata inter *legem et gratiam*, nomine *legis antiquae* intelligitur non lex tantummodo Mosaica, sed tota vetus oeconomia ab Adam usque ad Christum. Praeterea scopus Conciliorum est, docere efficaciam sacramentorum novae legis pree omnibus sacramentis, quae erant ante haec nostra, et quae gratiam dandam in novo testamento praefigurabant. Inter haec autem aequi circumcisione, et, si quod erat, sacramentum legis naturae computari debet. Falluntur ergo sine dubio illi theologi qui putant, circante institutam circumcisionem necessarium fuerit pro infantibus omnibus, quam post illam institutam necessarium manserit pro infantibus, qui non erant Israelitae, et pro feminis ipsis Israelitis signum aliquod visibile ad fidei applicationem, quod *sacramentum legis naturae* dicitur. Si verum esset, quod defendit Vasquez in 3. P. disp. 165. c. 3, solam fidem *internam* parentum vel aliorum suffecisse ad iustificationem illorum infantium per merita Christi venturi, iam de *sacramento legis naturae* nullus posset esse sermo. At vero necessarium fuisse actum aliquem religiosum externum, quamvis non determinatum in individuo, quo infantes consecrarentur, satis constat ex eo, quod aggregandi erant Ecclesiae visibili et populo Dei, in qua ipsa unione fides Ecclesiae, cuius membra fiebant, eis applicabatur, ut mox dicemus. Haec enim aggregatio ad populum Dei visibilem fieri sane debuit ab iis, sub quorum cura erant infantes, actu aliquo religioso visibili, qui licet non in individuo, tamen saltem in genere erat ex institutione Dei sanctificatoris et rationem in duebat sacramenti. Vide Suarez disp. IV. sect. 2. 3; Lugo disp. III. sect. 2. n. 28. seqq.

cumcisionem non comprehendendi a Concilio inter sacramenta antiquae legis, quia hoc sacramentum non lege Mosaica, sed iam ante in oeconomia patriarchali erat institutum; nec possumus consentire Cardinali de Lugo, qui disp. III. sect. 2. n. 32. 55; disp. V. sect. 3. n. 53. seqq. circumcisioinem quidem, non tamen sacramentum legis naturae in Concilio Florentino inter sacramenta antiquae legis comprehendendi censet, ut suam opinionem de efficacia huius sacramenti ad conferendam gratiam tueatur. (Cf. Suarez disp. X. sect. 2.)

III. Ex una igitur parte docemur, infantes utique absque actu proprio et citra suum proprium *opus operantis* iustificatos fuisse in susceptione sacramenti, ex parte vero altera hoc sacramentum ipsum censendum est inter « infirma et egena elementa » (Gal. IV. 9.), ac nullius videtur fuisse valoris ad iustitiam conferendam, quam *ex fide* collatam tantum significabat, et in novo testamento per sacramenta alia efficaciora conferendam praefigurabat. Haec autem duo videntur inter se pugnantia. Nihilominus caput utrumque tam gravi auctoritate et tam certis argumentis stabilitur, ut neutrum possit existimari falsum, atque adeo utriusque conciliatione non autem alterutrius negatione, ut a nonnullis theologis factum est, veritas ac plenior intellectus quaeri debeat.

Populus Dei sub capite Christo primitus in hoc ordine reparationis constituebatur post lapsum ipsa divina promissione Christi redemptoris futuri. Quamvis igitur promissum *semen mulieris* (Gen. III. 15.), conterens plena a se ipso parta Victoria caput serpentis, sit unum, Christus scilicet redemptor, « non quasi in multis, sed quasi in uno, » ut loquitur Apostolus (Gal. III. 16.), sub ipso tamen comprehendebar universus populus Dei constituentis, velut corpus et velut membra sub capite. Unde intuitu plenae satisfactionis et meritorum reparatoris futuri gratia quidem, qua possibilis redderetur insertio in populum Dei, gratia inquam actualis inde ab origine diffundebatur in universum genus humanum; remissio autem peccatorum et gratia sanctificans propter eandem futuram satisfactionem et eadem futura merita salvatoris donabatur iis, qui actu

inserebantur in Christum reparatorem futurum, et ita constituti membra capitinis Christi futuri subnumerabantur *semini mulieris* triumphatori, *semini Abraham*, in quo benedicande omnes gentes. Iam haec insertio in Christum reparatorem quoad adultos fieri non potuit sine ipsorum actibus supernaturalibus, quorum radix et fundamentum erat *fides, spes, complementum et perfectio charitas* (1); *fides* inquam et *spes* tum explicita in verum Deum misericordem condonatorem et iustum remuneratorem, tum *saltem* implicita in ipsum Christum futurum. Quoad infantes insertio in populum Dei, atque adeo tamquam membrorum in Christum ut caput, fieri debuit actu religioso aliorum, sub quorum tutela erant infantes. Hie actus ex natura rei erat professio aliqua et susceptio verae fidei nomine infantis, et significatio voluntatis, ut computaretur in Dei populo fideli. Porro actus non potuit esse mere internus, sed requirebatur manifestatio et signum externum, tum quia fiebat nomine alterius, tum maxime quia eo introductio continebatur in populum et Ecclesiam Dei visibilem. In ipso signo et actu externo nulla ex institutione Dei erat dignitas aut efficacia huiusmodi, ut propter illam et per illam Deus infanti infunderet gratiam sanctificantem ac remitteret peccatum, qualis est dignitas in sacramentis novi testamenti tamquam instrumentis Dei et Christi iam hominis facti ac summi sacerdotis, ut suo loco explicabitur; sed vetus illud signum immediate significabat tantummodo fidem Ecclesiae Dei in Christum venturum, et huius fidei susceptionem ab infante, et aggregationem ad populum fidelem sub Christo futuro reparatore, atque ita saltem mediate praefigurabat ipsum Christum redemptorem venturum eiusque redemptionem. Gratiam autem Deus intuitu meritorum Christi capitnis et reparatoris infundebat infanti, quatenus hic licet per alios iam profitebatur fidem, et accensebatur populo Dei et Ecclesiae fidelium, ad quorum sanctificationem merita adhuc

(1) Intellige *actum* charitatis, quo plene velut apprehendebatur et applicabatur eis meritum Christi, propter quod eis donabatur *habitus* charitatis, qui iam est vel ipsa gratia sanctificans vel certe habitus a gratia sanctificante inseparabilis.

futura Christi capitis Deus ex sua misericordi promissione acceptabat. *Aggregatio igitur infantis ad populum Dei fiebat signo visibili sacramentali; in hac aggregatione fides Ecclesiae applicabatur infanti ita, ut hic etiam coram Deo iam inter fideles reputaretur; haec fides dispositio erat sufficiens ex divinis promissis ad sanctificationem propter merita futura Christi impertiendam.* Ita intelligitur Deus causa efficiens sanctificationis; meritum Christi ut obiectum fidei causa meritoria; fides Ecclesiae, velut translata in infantem susceptum inter membra populi fidelis, dispositio et quodammodo apprehensio meriti Christi sanctificantis; denique sacramentum illud non causa sanctificationis, sed causa instrumentalis aggregationis ad populum Dei, et signum tantummodo sanctificationis ac Christi sanctificatoris. Unde etiam illorum infantium iustificatio non erat *ex opere* sed *ex fide*, non *ex lege* sed *ex promissione* iuxta Pauli doctrinam Rom. IV; Gal. III. 18, et verum est utrumque, tum scilicet illa vetera sacra menta in comparatione cum nostris fuisse inefficacia ad sanctificationem, tum *per mysterium* illorum sacramentorum, ut loquitur Innocentius III, *et per rem sacramenti h. e. per rem significatam illis sacramentis, et in susceptione eorumdem sacramentorum peccatum fuisse remissum et sanctificationem collatam.*

Magnum hoc discri men inter vetera et nostra sacramenta constanter professus est et pluribus locis diserte declaravit Augustinus ipse, a quo maxime efficaciam circumcisionis ad delendum peccatum assertam, et sequentibus Patribus traditam esse putant multi theologi. Legatur quaeso locus ille ipse ex libro II. de nupt. et concupisc. superius citatus: circumcisione utpote sacramento, h. e. signo protendente mediato rem venturum significabatur peccatum expiari, quia *per eandem fidem venturi in carne Christi et morituri pro nobis etiam iusti salvabantur antiqui; illa valebat ad significationem purgationis peccati, baptismus autem valet non iam solum ad significationem, sed ad innovationem hominis.* Modo omnino simili ibidem loquitur de sacramento legis naturae. Pariter de peccato

orig. contra Pelag. et Coelest. n. 36: « Infantes, inquit, in veteri testamento liberabantur secundum gratiam Dei per D. N. Iesum Christum, quem profecto inter cetera vetera sacramenta etiam ipsa praeputii circumcisione prophetavit.... Mutatis proinde sacramentis, posteaquam venit, qui eis significabatur venturus, non tamen mutato mediatoris auxilio, qui etiam prius quam venisset in carne, antiqua sua membra liberabat suae incarnationis fide, et nos.... convivificati sumus Christo, in quo circumcisi sumus circumcisione non manu facta, quam figurabat circumcisione manu facta. » Clarissime alibi circumcisionem a baptismo Christi differre docet, non secus ac baptismus Ioannis ab eo differt, et discri men est inter agnum paschalem et corpus ac sanguinem Christi in sacramento Eucharistiae. Atqui baptismus Ioannis et sacramentum agni paschalis profecto inefficacia sua ab efficacia nostrorum sacramentorum differunt. « Circumcisio, ait, praenuntiabat iustificationem nostram... sed sicut aliud est circumcisione Iudeorum, aliud quod octava die baptizatorum nos celebramus, et aliud est pascha quod adhuc illi de ove celebrant, aliud autem quod nos in corpore et sanguine Domini accipimus, sic alias fuit baptismus Ioannis, alias est baptismus Christi. » Contr. litt. Petil. lib. II. n. 79.

Si quando ergo Augustinus et Patres, qui illum sequuntur, docent, *per sacramentum circumcisionis, per magnum sacramentum mediatoris venturi, per mysterium circumcisionis* factam fuisse expiationem peccati in parvulis; id intelligi debet *de re sacramenti*, h. e. *de re significata et praefigurata* in illis sacramentis veteribus, de meritis scilicet et gratia Christi salvatoris. Non ergo verum est, quod non pauci scholastici opinabantur, Augustinum et alios illos Patres sacramento legis naturae et circumcisioni adscripsisse valorem expiatorum peccati; nec inter Augustinum et alia documenta ineluctabilia, quibus omnium sacramentorum veterum ac nominatim circumcisionis inefficacia docetur, pugna est et contradictio nisi apprens.

Ex dictis intelligitur iam ratio et veritas horum theorematum: 1º. quando in lege naturae constitutio externa

totius populi Dei minus erat aspectabilis, mutua membrorum connexio laxior, totus cultus externus minus determinatus; etiam ad susceptionem infantium inter membra huius populi fidelium, qui sub capite Christo adhuc futuro iam prima promissione reparatoris in paradiſo institutus erat, sufficiebat ritus religiosus quivis per se aptus ad rationem signi. Nihil ergo mirum, quod in Scriptura et traditione sacramentum hoc legis naturae non reperiatur determinatum. At 2°. quando ex institutione Dei et foedere inito cum Abraham populus Dei *peculiaris* praeformabatur, et deinceps multiplicibus legibus ac ritibus ad cultum Dei externum pertinentibus constituebatur per ministerium Moy sis, iam lege ordinaria posteri Abraham in populum Dei generatim speatum iuxta promissionem Adamo factam, adoptari non poterant, nisi per adoptionem in populum *peculiarum* iuxta foedus Abrahamicum et institutionem Mosaicam; atqui adoptio in hunc populum *peculiarem* pro masculis fieri non potuit nisi per circumcisionem; ergo pro his lege ordinaria circumcisio erat signum determinatum et sacramentum adoptionis in populum Dei, in ea proinde iuxta superius declarata infantes iustificabantur (1). Nihilominus 3°. tum pro aliis nationibus, tum pro feminis Israëliticis, pro quibus positiva lex divina nullum signum peculiare determinabat, ipsum sacramentum legis naturae porro perseverabat; nihil etiam videtur obstatisse, quominus ipsi pueri Israëlitici, si periculum mortis immineret ante diem octavum circumcisio destinatum, vel alia ratione, ut in deserto (Ios. V. 2. 7.), circumcisio differenda esset, possent extra ordinem aggregari populo Dei per idem sacramentum legis naturae.

Totius huius doctrinae complexum habes apud s. Thomam 3. q. 70. a. 4.

(1) Est quidem haec doctrina frequens apud theologos, ceteris tamen clarius eam proposuisse videtur Maldonatus, si ipse est auctor Disputationum de sacramentis sub eius nomine editarum. « Circumcisio peccatum originale delebat, non quod vi sua daret gratiam, sed propterea quod peccatum originale remittebatur per professionem fidei Abrahae. Deus autem instituit, ut hanc professionem facerent filii Abrahae masculi non aliter quam per circumcisionem. Ideo per accidentem remittebatur eis peccatum originale non aliter quam per circumcisionem » (intellige: in circumcisione).

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA IN SACRAMENTIS NOVI TESTAMENTI.

THESIS IV.

Quatenus sacramenta vetera rebus tantum constitisse, sacramenta vero novi testamenti rebus tamquam materia et verbis tamquam forma confici dicenda sint.

« Si in sacramentis ratio velut physica signorum spectetur, sacramenta veteris testamenti merito dicuntur constitisse solum rebus quibusdam sive actionibus, comparate ad sacramenta N. T. minus expressae significationis; haec autem nostra omnia conficiuntur et constant dupli parti signi, una, quae est res vel actio minus determinatae significationis, altera vero, quae est vel proprie vel saltem virtualiter verbum determinans expressius significationem: unde aptissime dicuntur confici rebus tamquam materia et verbis tamquam forma. »

Quando agimus de partibus essentialibus, quibus constet *signum*, ac proinde etiam sacramentum, sunt enim sacramenta in genere signorum; consideratio potest institui sub dupli diversa ratione. Possumus 1°. spectare totum illud sensibile quod est signum, et dein formaliter significationem, per quam est signum; tum res sensibilis se habebit ad modum subiecti vel materiae, significatio ad modum formae. Sic in ipsis verbis et in sermone humano sonus vocabulorum est materiale, significatio originem habens ex institutione est formale, per quod verba non sunt solum sonus aliquis, sed signa idearum. Hoc modo si spectentur sacramenta, totus ritus sensibilis per se spectatus se habebit ad modum materiae, et erit subiectum significationis; significatio autem, quae est ex divina institutione, erit forma, per quam ritus sensibilis constituitur in ratione sacramenti, et quae concipitur inesse ritui tamquam subiecto (Cf. Suarez disp. II. sect. 1. ad finem; Lugo disp. II. sect. 2. n. 38. seqq.). At nunc non de hac compositione velut *metaphysica* sacramenti quaeritur, neque hoc sensu de materia ac forma sacramentorum in monumentis ecclesiasticis et apud theologos sermo est. Itaque potest 2°. spectari ipsum sensibile, quod est signum, atque adeo ipse ritus externus per se, et de illo quaeri, quibus partibus sen-